



B&W ADVIES

Kenmerk: 12bw000594

Nr.:

Datum ambtelijk voorstel:	Onderwerp: Sociaal-maatschappelijke visie
----------------------------------	---

Te besluiten:

1. De sociaal-maatschappelijke visie (12int02911) vast te stellen;
2. Deze als basis te gebruiken voor verdere uitwerking van spoor 2 van de heroverwegingsnota;
3. De sociaal-maatschappelijke visie ter informatie naar de raad te sturen.

Afdeling/ behandelend ambtenaar: TOW / M. Stellingwerf		Status advies: openbaar	
Portefeuillehouder: G.C. Koopmans-Jacobs		gezien:	
Datum b&w-vergadering: 18 december 2012			
Ingewonnen advies andere teams: N.v.t.		In voorbereidende vergadering: N.v.t.	
Ingewonnen advies/informatie extern: N.v.t.		In raadsvergadering: N.v.t.	
Ingewonnen advies adviseurs: Communicatie: persbericht		Regelgeving, delegatie of mandaat: N.v.t. Advies Planning&Control: N.v.t.	
	Akkoord	Bespreken	Opmerkingen
Burgemeester			ivm belang v.d. visie
G.C. Koopmans-Jacobs			
F.M.J. van Rooijen			
F.H.G.M. Witjes			
R.W. Mooij			
Gemeentesecretaris			
Teammanager			het nog te bespreken in het ivm consequenties aanwijze en integrale adrenering

Besluit b&w

*Okkoord met advies!
(presenteren in huisstijl!)*

18/12 2012.

Bijlagen:

Sociaal-maatschappelijke visie (12int02911)
Persbericht

Toelichting

1. Aanleiding / Probleemstelling

Aanleiding

Sinds enkele decennia vindt er een verschuiving plaats in het denken over het sociaal-maatschappelijke domein. Het besef groeit dat de overheid niet alle problemen kan oplossen en dat de samenleving meer verantwoordelijkheid moet en kan nemen bij het oppakken van sociaal-maatschappelijke vraagstukken. De eerste grote stap is hierin gezet met de invoering van de WMO. Gemeenten kregen opdracht de WMO-zorg te benaderen vanuit de compensatiegedachte: via vraagverheldering komen tot een gezamenlijke oplossing, waarbij de gemeente dat deel invult (compenseert) wat de hulpvrager zelf of zijn sociale omgeving niet kan invullen. Het succes van deze aanpak bleek in onze gemeente uit een tevredener klantenbestand en een forse besparing op de uitgaven. Met de op handen zijnde rijksdecentralisaties van AWBZ, Jeugdzorg en Participatiewet breiden we deze werkwijze straks uit naar een breder palet aan zorg voor kwetsbare inwoners.

In het proces van de heroverweging kwam de gedachte naar boven dat wij deze gekantelde werkwijze (denken vanuit mogelijkheden in plaats van in beperkingen) verder zouden kunnen doorvoeren. Om die reden is spoor 2 opgezet: een duurzame ontwikkeling richting kwalitatief beter beleid en betere werkwijzen voor onze inwoners met een efficiëntere inzet van middelen. Ideeën hiervoor hebben wij bij de presentatie van de heroverwegingsnota aan de gemeenteraad voorgelegd tijdens de raadsconferentie op 15 september.

Probleemstelling

De gekantelde manier van benaderen is een mentaliteitsverandering, die vraagt om andere werkwijzen. De huidige werkwijzen gaan grotendeels uit van een gemeente die het beleid bepaalt tot aan de uitvoering. Dit biedt weinig ruimte voor betrokkenheid en initiatieven vanuit de samenleving.

2. Aansluiting bij collegeprogramma('s)

De sociaal-maatschappelijke visie sluit aan bij alle beleidsprogramma's. Sterker nog, de visie is verwoord in de programma's. Het programma Samenleven streeft naar een zelfredzame en verantwoordelijke samenleving. Het programma Leren en Werken heeft als hoofddoel inwoners optimaal in staat te stellen op de arbeidsmarkt te participeren. Binnen het programma Wonen streven wij ernaar inwoners meer betrokkenheid te bieden bij hun leefomgeving door het vergroten van verantwoordelijkheid voor en invloed op die leefomgeving.

3. Doelstelling en beoogd effect

Te komen tot werkwijzen die het mogelijk maken de betrokkenheid bij sociaal-maatschappelijke vraagstukken van inwoners en de samenleving als geheel te vergroten.

4. Ingewonnen adviezen/informatie

- A. Vakteams: N.v.t.
- B. Extern: n.v.t.
- C. Adviseurs:
 - 1. N.v.t.
- D. Team Kwaliteit P&C: n.v.t.

5. Ambtelijk advies aan het college

In de bijgevoegde sociaal-maatschappelijke visie presenteren wij u de visie op het sociaal-maatschappelijk domein, zoals die in de programma's is verwoord en de sociaal-maatschappelijke opgave die voor ons ligt de komende jaren. De visie is niet nieuw, maar het belang hierop door te pakken, is urgenter geworden met plannen van het kabinet voor decentralisatie van rijkstaken. Het vernieuwende van de sociaal-maatschappelijke visie zit daarom in de wijze waarop wij de opgaven de komende jaren het hoofd willen bieden. Een eerste aanzet hiertoe is al gegeven in spoor 2 van de heroverweging.

Wij stellen voor de gekantelde werkwijze van de WMO zoveel mogelijk toe te passen in de aanpak van sociale en maatschappelijke vraagstukken. In deze werkwijze stapt de gemeente vaker in de rol van partner in een netwerksamenleving. Inwoners en partijen in de samenleving krijgen meer ruimte, invloed en verantwoordelijkheid bij het oplossen van sociale en maatschappelijke vraagstukken. Wij kunnen helpen (regisseren) of samenwerken (co-creëren), afhankelijk van het vraagstuk dat voorligt.

Meer ruimte, invloed en verantwoordelijkheid verhoogt de betrokkenheid van inwoners en partijen in de samenleving. Het betekent echter ook dat wij als gemeente ruimte moeten geven en moeten loslaten. In de nota geven wij aan wat dit betekent voor onze werkwijzen.

Kantelen moet je doen. Het laatste deel van de nota gaat daarom over de concrete activiteiten en opdrachten, die wij in 2013 willen gaan oppakken. Deze activiteiten volgen rechtstreeks uit de presentatie van spoor 2 van de heroverwegingsnota en lopen vooruit op de nieuwe taken die naar ons toe komen.

Wij adviseren u de sociaal-maatschappelijke visie vast te stellen en deze als basis te laten dienen voor verdere discussie met de raad over de uitwerking van spoor 2 van de heroverweging. De eerste discussie hierover met de raad kan plaatsvinden tijdens de raadsconferentie, die begin 2013 zal worden gehouden. De nota kunt u na de raadsconferentie, eventueel in aangepaste vorm, formeel aan de raad voorleggen.

6. Middelen

a. Communicatie

Is er een communicatieplan over dit onderwerp? nee
Zo nee, waarom niet?
De sociaal-maatschappelijke visie dient als basis voor een nieuwe manier van werken binnen het sociaal-maatschappelijk domein. Samen met het team communicatie werken wij aan een plan om het gekantelde denken in onze samenleving onder de aandacht te brengen.
Heeft er al communicatie plaatsgevonden? nee
Zo ja, welke communicatie heeft er al plaatsgevonden?
n.v.t.
Welke in- en externe doelgroepen worden er over het besluit geïnformeerd?
Gemeenteraad
Hoe wordt het voorstel gecommuniceerd?
Tijdens een nog te organiseren raadsconferentie

b. Juridisch

Wie is het bevoegde bestuursorgaan? College
Is er een beslistermijn van toepassing? nee
Zo ja, voor welke datum moet het besluit bekend worden gemaakt? N.v.t.
Is bekendmaking van het besluit verplicht? nee
Zo ja, hoe wordt het besluit (te zijner tijd) bekendgemaakt? n.v.t.
Is mededeling van het besluit verplicht? nee
Zo ja, hoe wordt het besluit (te zijner tijd) meegedeeld? n.v.t.

c. Financieel

Dit voorstel heeft geen directe financiële consequenties.

7. Uitvoering en evaluatie

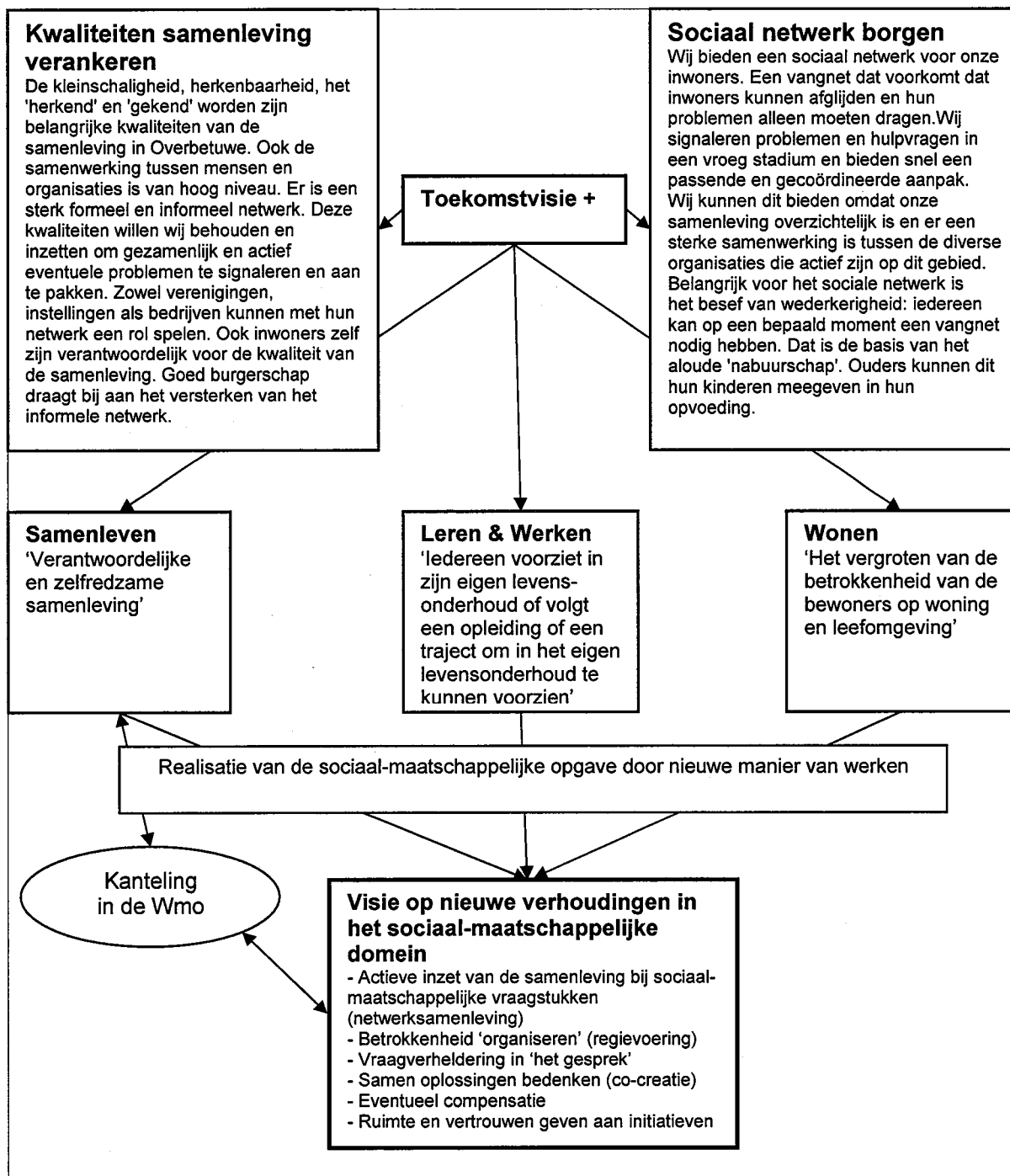
Zie ambtelijk advies.

Registratienummer : 12INT02911
Auteur : M. Stellingwerf
Datum : 10 december 2012
Onderwerp :

Sociaal-maatschappelijke visie: een nieuwe relatie tussen gemeente en samenleving

Schematische samenvatting	3
1. Landelijke trends, ontwikkelingen en wetgeving	4
1.1 Veranderende kijk op de rol van de overheid	4
1.2 Participatie, zelfredzaamheid, verantwoordelijkheid en de Wmo	4
1.3 Rijksdecentralisaties	4
1.4 Lokaal beleid	4
1.5 Samenvattend en concluderend	5
2. Visie	5
2.1 Sociaal-maatschappelijke opgave	5
2.2 Samenvattend en concluderend	7
3. De ondernemende gemeente	7
3.1 Regie en co-creatie	7
3.2 Een nieuwe manier van werken	8
4. Wat gaan we de komende tijd doen?	9
4.1 Inbesteden	9
4.2 Subsidiestelsel op zijn kop	10
4.3 Hervormen sociale dienst	11
4.4 Experimenten sociaal domein	13
Bijlage 1 Wmo drie punt nul, decentralisatie Begeleiding	17

Schematische samenvatting



1. Landelijke trends, ontwikkelingen en wetgeving

1.1 Veranderende kijk op de rol van de overheid

In de afgelopen decennia is een andere kijk ontstaan op de samenleving en het individu. Door toenemende individualisering, vergrijzing en zorgen over de betaalbaarheid van de verzorgingsstaat is er een andere wind gaan waaien. Het stimuleren van sociale cohesie, als tegenhanger van de individualisering, deed zijn intree in partijprogramma's, regeerakkoorden en collegeprogramma's. Tegelijkertijd werd steeds meer ingezet op participatie: niemand staat aan de kant.

Inmiddels is ook het besef ontstaan, dat de overheid maar beperkt in staat is sociale cohesie en participatie te organiseren. Een door de gemeente georganiseerde buurtbarbecue draagt niet bij aan meer saamhorigheid in de buurt. Ook subsidies, gericht op het stimuleren van sociale cohesie, blijken vaker te leiden tot subsidieafhankelijkheid dan tot het toenemen van sociale cohesie. Tegelijkertijd bestaan en ontstaan er initiatieven in de samenleving, waar de overheid niets aan heeft bijgedragen, maar die heel zinvol zijn voor de sociale samenhang: vrijwilligers die 75+-ers bezoeken, boodschappendiensten, hulpdiensten, enzovoorts. Dit besef vraagt om herpositionering van de gemeente in de samenleving van nu.

1.2 Participatie, zelfredzaamheid, verantwoordelijkheid en de Wmo

De toverwoorden in het moderne beleid zijn participatie, zelfredzaamheid en verantwoordelijkheid. Participatie, meedoen, stelt mensen in staat zelf een sociaal netwerk op te bouwen. Het sociale netwerk geeft toegang tot hulp en kennis. Dit maakt dat de afhankelijkheid van hulp van de overheid kleiner wordt. Mensen zijn beter in staat zichzelf te redden. Daarnaast legt de overheid steeds meer verantwoordelijkheid voor het eigen welzijn en dat van anderen bij het individu en (groepen in) de samenleving.

Deze nieuwe denkwijze heeft in 2007 weerslag gekregen in het samenvoegen van de Welzijnswet 1994, de Wet Voorzieningen Gehandicapten (WVG) en delen van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo). De Wmo gaat uit van een 'kanteling' in denken: niet meer vanuit verzekerde rechten, maar in plichten en verantwoordelijkheden. De Wmo gaat niet uit van beperkingen, maar van mogelijkheden. De gemeente heeft compensatieplicht. Dat houdt in dat de hulp die de gemeente biedt, aanvullend is op wat iemand zelf kan en de mogelijkheden die zich in zijn of haar (sociale) omgeving voordoen. De hulp is erop gericht mensen in staat te stellen zelf te participeren. In onze gemeente heeft dat geleid tot meer maatwerk op individueel niveau, een hogere tevredenheidsscore in de Wmo-benchmark én een aanzienlijke besparing op de uitgaven voor maatschappelijke ondersteuning.

1.3 Rijksdecentralisaties

Het succes van de Wmo heeft er mede toe geleid dat het Rijk een aantal taken in het sociaal-maatschappelijk domein overhevelt naar de gemeente. Met de decentralisatie van AWBZ-begeleiding en -dagbesteding, de Participatiewet (voorheen WWNV) en Jeugdzorg, krijgt de gemeente de verantwoordelijkheid voor vrijwel de gehele, niet medische, zorg voor en maatschappelijke ondersteuning van kwetsbare inwoners. De veronderstelling is, dat de gemeente deze taken goedkoper en efficiënter kan uitvoeren, doordat zij dicht bij de cliënten staat. Hierdoor is het mogelijk maatwerk te leveren, zoveel mogelijk in de nabijheid van de leefomgeving van de cliënt en in de geest van de Wmo. Om deze taken goed uit te kunnen voeren, gaan wij samenwerken met instellingen en organisaties die gespecialiseerd zijn in de benodigde zorg. Maar ook met vrijwilligers, inwoners in onze gemeente die bereid zijn zich in te zetten voor de zorg aan anderen.

1.4 Lokaal beleid

Ook in ons lokale beleid zien wij de bovenstaande trends en ontwikkelingen vertaald. Dit is begonnen met de Toekomstvisie+ 'Verbinden', die zijn uitwerking heeft gekregen in het collegeprogramma en het latere coalitieprogramma en de vijf beleidsprogramma's. Onze hogere beleidsdoelen zijn erop gericht iedereen in staat te stellen naar vermogen te

participeren, ruimte te bieden aan initiatieven uit en in de samenleving en samen met de inwoners de kwaliteiten in de samenleving optimaal te benutten. Wij doen dit enerzijds door te investeren in een prettige (fysieke) leefomgeving voor onze inwoners: openbare ruimte, veiligheid, voorzieningen, etcetera. Anderzijds vragen wij onze inwoners mee te denken over het gemeentelijk beleid en proberen wij eigen initiatief te stimuleren. Ook in ons beleid zijn de kernwoorden participatie, zelfredzaamheid, verantwoordelijkheid, betrokkenheid en invloed veelvuldig terug te vinden.

1.5 Samenvattend en concluderend

De afgelopen decennia heeft een verschuiving plaatsgevonden, waarin de nadruk is komen te liggen op participatie, zelfredzaamheid en verantwoordelijkheid. Er wordt een groter beroep gedaan op de samenleving bij het oplossen van sociaal-maatschappelijke vraagstukken. Dit heeft een veranderende verhouding overheid-samenleving tot gevolg. Bij die verhouding past een andere opstelling van de (lokale) overheid en een andere werkwijze.

2. Visie

De bedoeling van deze notitie is een vervolg te geven aan de constatering dat de wereld er anders uit ziet en dat wij daar als lokale overheid onze rol in moeten kiezen. Daarvoor is het nodig heldere uitgangspunten te formuleren over de sociaal-maatschappelijke opgave en de rol van de samenleving en de gemeente hierin.

In dit hoofdstuk formuleren wij die sociaal-maatschappelijke opgave en onze visie op de rol van de gemeente.

2.1 Sociaal-maatschappelijke opgave

Regie eigen leven

In de ideale samenleving is iedereen in staat te voorzien in zijn eigen levensonderhoud en verantwoordelijkheid te nemen voor de zorg voor zichzelf en degenen waarmee hij of zij een huishouden deelt. Helaas leven wij niet in de ideale samenleving en zijn er allerlei omstandigheden denkbaar, waardoor mensen hiertoe (tijdelijk) niet in staat zijn.

Wij onderscheiden elf domeinen (leefgebieden) binnen het dagelijks leven, waarop mensen in meer of mindere mate in staat zijn zelf de regie te voeren:

- Inkomen
- Huisvesting
- Fysieke gezondheid
- Geestelijke gezondheid
- Gezinsrelaties
- Algemene dagelijkse vaardigheden
- Maatschappelijke participatie
- Sociaal netwerk
- Dagbesteding
- Verslaving
- Justitie

Kanteling en compensatie

Onze gemeente heeft de WMO op gekantelde wijze vormgegeven. Vrij vertaald komt de kanteling erop neer dat wij goed naar onze klanten luisteren. Wanneer het op één of meerdere van deze domeinen misgaat en iemand niet in staat is dit zelf (of met hulp van de sociale omgeving) op te lossen, kan de gemeente hulp bieden. De nadruk ligt op 'helpen'. Samen met de klant komen we aan de keukentafel tot een duidelijke formulering van het probleem waar de klant mee zit (vraagverheldering). Vervolgens bedenken wij samen met de klant een oplossing. We kijken samen naar de mogelijkheden die de klant zelf heeft en de hulp die hij van zijn (sociale) omgeving kan verwachten. Het deel ondersteuning dat

vervolgens nog nodig is om de klant in staat te stellen zoveel mogelijk de regie over zijn eigen leven te kunnen voeren, kan door de gemeente worden geboden. In de Wmo wordt gesproken van 'compensatie'.

Het is niet zo dat de gemeente beperkingen kan wegnemen of oplossen. De samenspraak tussen gemeente en inwoner kan leiden tot ondersteuning. Hierbij worden zo goed als mogelijk de inwoner en zijn sociale omgeving ingezet om de belemmeringen weg te nemen.

Een gezin, een aanpak

Door de decentralisatie van de rijkstaken AWBZ-begeleiding, jeugdzorg en de Participatiewet krijgt de gemeente de verantwoordelijkheid voor het grootste deel van de maatschappelijke ondersteuning van kwetsbare inwoners. Dit biedt een unieke kans om een stelsel op te bouwen dat beter en efficiënter is dan de som der delen; een stelsel waarin de cliënt centraal staat.

Wij streven naar een stelsel, waarin ondersteuning integraal geregeld is: één loket voor alle hulpvragen en één integrale aanpak per gezin. De hulp die wij als gemeente samen met de zorgaanbieders leveren, willen wij zo dicht mogelijk bij de cliënt en zo overzichtelijk mogelijk voor de cliënt aanbieden. Om dit te waarborgen houden wij (voorlopig) zelf de indicering in de hand. Wij breiden hiervoor het loket Samenleven uit tot een loket waar inwoners met al hun ondersteuningsvragen terecht kunnen. Op een hulpvraag volgt een *keukentafelgesprek*, zoals wij dat nu al gewend zijn bij de Wmo. Waar de expertise ontbreekt, betrekken wij specialisten van buiten bij dit gesprek. In samenspraak met de cliënt stellen wij een arrangement op. Als hulpmiddel hierbij gebruiken wij de *zelfredzaamheidsmatrix*, waarin de cliënt gescoord wordt op de elf leefgebieden. Op basis van de scores op de zelfredzaamheid kunnen wij afspraken maken met aanbieders, gericht op het verbeteren van de zelfredzaamheid van de cliënt. De uitvoering van het arrangement vindt bij voorkeur zo dicht mogelijk bij de cliënt plaats.

'Kanteling' breed doorvoeren

De WMO-kantelingsgedachte past in de nieuwe verhouding overheid-samenleving. Er zijn veel meer sociaal-maatschappelijke vraagstukken die we op een gekantelde manier kunnen benaderen. Dit is de gedachte achter spoor 2 van de heroverweging. Via vraagverheldering en het verbinden van mogelijkheden van partijen aan die van andere partijen, blijft er een deel over waar de gemeente kan compenseren. Je moet dan als gemeente, net als binnen de WMO, wel weten hoever je wilt gaan in het compenseren. Die ruimte wordt bepaald door inhoudelijke en financiële kaders. We willen niet alles en we kunnen niet alles.

Met de gekantelde aanpak geven wij inwoners meer verantwoordelijkheid en invloed op hun leefomgeving. Op deze manier willen wij de betrokkenheid van de inwoners bij hun leefomgeving vergroten. De eerste stappen in de richting van een gekantelde aanpak in bredere zin willen wij zetten in het beleid voor onze voorzieningen en het kerngericht werken.

Voorwaarden scheppen

De gemeente verwacht van de inwoners, hun sociale omgeving en van de samenleving als geheel, dat zij verantwoordelijkheid nemen voor inwoners die het zelf (tijdelijk) niet redden. Dat betekent dat de gemeente een klimaat moet creëren, waarin de samenleving die verantwoordelijkheid ook kán nemen en daartoe uitgedaagd wordt. Dat houdt in dat:

- gemeentelijke regels en beleid ruimte geven aan het initiatief uit de samenleving en niet belemmerend werken. Gemeentelijk beleid moet niet dusdanig 'dichtgetimmerd' zijn, dat interessante initiatieven worden afgewezen omdat het niet 'binnen het beleid past' of 'er geen potje voor is'.
- de initiatiefnemer snel een reactie van de gemeente krijgt. Niets is dodelijker voor het enthousiasme dan een voorstel dat een jaar op het bureau van een ambtenaar blijft liggen.
- De initiatiefnemer weet wat hij van de gemeente kan verwachten. De gemeente heeft helder in beeld wat haar rol in de samenleving is en communiceert daar duidelijk over. Natuurlijk kunnen wij niet alle initiatieven met een zak geld belonen. Daarom is

het belangrijk te weten welke richting we uit willen en waar wij wel of niet verantwoordelijk voor willen en kunnen zijn. Vervolgens is het belangrijk hier zodanig over te communiceren, dat de initiatiefnemers weten wat ze aan de gemeente hebben.

De noodzaak deze voorwaarden in te bouwen in de werkwijzen is ook al verwoord in de nota van uitgangspunten voor het kerngericht werken. In de volgende hoofdstukken geven we een eerste aanzet om de voorwaarden om te gaan zetten in een daadwerkelijk andere manier van werken.

2.2 Samenvattend en concluderend

De opgave voor de gemeente binnen het sociaal-maatschappelijk beleid is op te delen in twee hoofdthema's:

- Het compenseren van mensen die (tijdelijk) niet in staat zijn de regie over hun eigen leven te voeren. In samenspraak met de cliënt onderzoeken wij hoe de cliënt de regie over zijn eigen leven zoveel mogelijk terug kan krijgen met eigen inzet, hulp uit de sociale omgeving en aanvullende hulp van de gemeente.
- In beleid en communicatie ruimte geven aan de samenleving om verantwoordelijkheid te kunnen nemen voor de sociaal-maatschappelijke opgave.

3. De ondernemende gemeente

3.1 Regie en co-creatie

Of de gemeente nou zelf het initiatief neemt of het initiatief van buiten komt, in de nieuwe verhouding overheid-samenleving heeft de gemeente steeds vaker een meer ondernemende rol, die kan variëren van samenwerkingspartner, bemiddelaar tot regisseur. Met name de laatste rol, regisseur, roept veel vragen op. Wat is dat dan precies, regievoeren? Arcadis biedt ons een mooie definitie:

*Regievoeren is samenwerking sturen.
Samenwerking sturen is ruimte geven aan andere partijen.
Ruimte geven is durven loslaten.
Durven loslaten is zelf goed weten wat je wilt.*

Maar om goed regie te kunnen voeren, moet je wel iets willen en kunnen:

- bereid zijn andere partijen als gelijkwaardig aan de gemeente te zien;
- aan de slag durven gaan zonder de uitkomst te kennen;
- tijd willen spenderen aan het opbouwen van goede relaties;
- duidelijk willen zijn en snel;
- goede afspraken kunnen maken tussen raad, college, management en medewerkers.

Dit klinkt heel logisch en wenselijk, maar heeft wel degelijk consequenties voor de wijze waarop wij als gemeente gewend zijn te werken.

Het werken als ondernemende gemeente vraagt een andere manier van denken en werken. De gemeente is niet langer de overheid die het beleid bedenkt én uitvoert, maar een partner in de samenleving, of beter: de netwerksamenleving.

Netwerksamenleving: een samenleving waarbij het netwerk de dominante organisatievorm is op maatschappelijk, organisatorisch en persoonlijk vlak.

Werken in een netwerksamenleving houdt in dat wij op de interactieladder vaker opschuiven naar het niveau van co-productie en meebeslissen. Omdat in deze termen nog steeds de gemeente als belangrijkste partner doorklinkt, gebruiken wij liever de term *co-creatie*.

Co-creatie: samenwerking in netwerken of netwerksamenwerking, waarbij door verschillende partijen wordt bijgedragen aan een gezamenlijk resultaat.

Co-creatie zelf kan ook weer plaatsvinden op verschillende momenten in het proces. In de meest verregaande vorm bepalen de partijen gezamenlijk de agenda, doelen en uitvoering. In de minst verregaande vorm is het ook mogelijk dat de partij die de grootste belangen heeft en het meeste risico loopt de agenda en de doelen bepaalt. Het nadenken over de uitvoering kan dan plaatsvinden in een proces van co-creatie.

3.2 Een nieuwe manier van werken

De rol van regievoerder en co-createur heeft consequenties voor de manier waarop wij werken van agendavorming en besluitvorming tot aan de uitvoering. Hieronder beschrijven wij een aantal consequenties en randvoorwaarden.

Samen optrekken = loslaten en communiceren

Samen beleid vormgeven, verhoogt de betrokkenheid bij beleid. Het biedt de mogelijkheid andere partijen medeverantwoordelijk te maken voor de uitvoering. Dat lukt alleen als die andere partijen invloed kunnen hebben op het beleid. Dat is wennen, voor de gemeente, maar ook voor de samenleving. De gemeente moet leren loslaten, of zoals hierboven geformuleerd: aan de slag durven gaan zonder de uitkomst te kennen. De (groepen) inwoners, instellingen en verenigingen waar wij mee samenwerken, zijn gewend aan een gemeente die beleid maakt en uitvoert. Een bijeenkomst in een vroeg stadium van het beleidvormingsproces wordt door sommigen als 'vaag' en 'weinig concreet' bestempeld. Anderen vinden het fantastisch om zo vroeg al mee te kunnen discussiëren. Goede communicatie over doelen en verwachtingen is daarom essentieel in dit proces.

Ruimte in beleid

Zoals gezegd is het in de rol van regisseur en samenwerkingspartner belangrijk te weten wat je wilt bereiken (de doelen) en binnen welke kaders en randvoorwaarden je wilt opereren. Het beleid moet echter wel ruimte open laten voor het sluiten van compromissen en andere ideeën over uitvoering. Dat betekent dat het college vaker beleid zal formuleren op hoofdlijnen en de gemeenteraad zal vragen besluiten te nemen over kaders en randvoorwaarden. Er volgt dan niet altijd een uitgebreide uitvoeringsnota.

Ruimte voor experimenten

Nieuwe ideeën en initiatieven die kansrijk lijken, kunnen in de praktijk heel anders uitpakken. Je komt daar alleen achter door het uit te proberen, te experimenteren. Een experiment is altijd tijdelijk. Het doel is te onderzoeken of een nieuwe methode of werkwijze bijdraagt aan het realiseren van een van te voren gedefinieerd doel of resultaat. Dat vraagt tijdelijke inzet van capaciteit en middelen en een goede evaluatie. Wij willen tot afspraken tussen college, raad en de organisatie komen om het experiment als instrument voor leren en innoveren optimaal in te kunnen zetten.

Flexibele inzet van middelen

Ruimte voor nieuwe initiatieven en samenwerking houdt ook in dat de middelen die daarvoor nodig zijn beschikbaar zijn. In de huidige begroting is een groot deel van de financiële middelen gekoppeld aan concrete activiteiten. Wij willen onderzoeken op welke wijze wij meer ruimte kunnen geven aan nieuwe initiatieven door budgetten te ontschotten en financiële middelen te koppelen aan doelen, in plaats van aan concrete activiteiten.

4. Wat gaan we de komende tijd doen?

Co-creëren en ondernemen in een netwerksamenleving moet je doen. Wij willen daarom ook het liefst direct aan de slag. In de presentatie van spoor 2 hebben wij u al een doorkijkje gegeven naar de onderwerpen die de komende tijd op de agenda komen. In dit hoofdstuk werken we deze onderwerpen verder uit. Daarnaast willen wij u meenemen in de experimenten (proeftuinen) die wij binnen de decentralisaties willen gaan starten.

4.1 Inbesteden

Probleem/kans

Jaarlijks geven wij miljoenen uit aan uitvoerende werkzaamheden, zoals beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Veelal huren wij bedrijven in die deze werkzaamheden voor ons uitvoeren. Tegelijkertijd geven wij miljoenen uit aan uitkeringen voor mensen die moeilijk aan het werk komen en vragen wij bedrijven deze mensen in dienst te nemen. Daarnaast krijgen wij er met de decentralisatie van de AWBZ en de Participatiewet een aantal doelgroepen bij, waar wij als gemeente verantwoordelijk voor worden.

Wij zien in deze ontwikkelingen een unieke kans om slimme combinaties te maken tussen de verschillende taken en uitvoeringswerkzaamheden van de gemeente.

Doel

Het (uiteindelijke) doel is inwoners die afhankelijk zijn van een uitkering te plaatsen op de reguliere arbeidsmarkt. Is dit niet mogelijk, dan biedt de gemeente op kernniveau blijvende werkzaamheden gericht op participatie.

Beoogd resultaat (indien mogelijk)

Uitkeringgerechtigden verrichten in dienst van de gemeente eenvoudige werkzaamheden in/nabij de kern waar zij wonen. Met de opgedane werkervaring stromen zij door naar een reguliere werkgever. Met de komst van de Participatiewet gaat de gemeente werken met loondispensatie. Dit houdt in dat de gemeente de betrokken inwoners naar vermogen waardeert.

Het inbesteden is minimaal kostenneutraal. De besparing op de uitkering en het niet uitbesteden van werk is voldoende om het werk vorm te geven, de salarissen te betalen en de begeleiding te bieden.

Afbakening

Werk: We richten ons op werk dat past bij het niveau van de uitkeringsgerechtigden. Dit zal eenvoudig werk zijn, dat niet veel opleiding vereist en dat kerngewijs uitgevoerd kan worden. Niet al het werk zal marktconform van uitvoering zijn.

Doelgroep: We beperken ons tot de inwoners met een lage loonwaarde voor wie de gemeente de niet-medische zorg en (re-integratie)ondersteuning verzorgt.

Dienstverband: De duur van het dienstverband is tijdelijk en indien mogelijk gericht op doorstroom naar de reguliere arbeidsmarkt.

Aanpak en planning

1. Opstellen van een businesscase werkgevers met de volgende elementen:

- Analyse: De overweging om taken in te besteden zal zorgvuldig en verantwoord moeten worden beoordeeld. Bepalen welke werkzaamheden geschikt zijn om in eigen beheer en door uitkeringsgerechtigden uit te voeren.
- Rol werkgevers. Het marktconform werken is een must om de aansluiting met de markt te bereiken. Wij zullen dan ook samen met werkgevers de aanpak ontwikkelen.

- Kerngewijze aanpak. Welke partijen zijn nodig en hoe kunnen we het werk per kern organiseren.
- Rechtspositie. Is de gemeente de werkgever, gebruiken we een andere organisatie of creëren we een nieuwe vorm.
- Organisatie van het werk. Wie coördineert de uitvoering van het werk? Hier zullen we op een marktconforme manier uitvoering aan (laten) geven.
- Organisatie van de begeleiding: Wie verzorgt de begeleiding van de mensen? Hier zullen we op een marktconforme manier uitvoering aan (laten) geven.

Planning: 1^e helft 2013

2. Uitwerken van de business case (kosten-baten analyse)

Planning: 2 helft 2013

3. Implementatie

Planning: Vanaf 1 jan. 2014

4.2 Subsidiestelsel op zijn kop

Probleem/kans

Er zijn verschillende manieren waarop een gemeente haar beleid kan laten uitvoeren door verenigingen en instellingen. Subsidie is een middel, maar er bestaan ook verschillende vormen van aanbesteden. De keuze voor subsidiëren of aanbesteden is afhankelijk van het resultaat dat de gemeente wil bereiken en de wijze waarop dat resultaat bereikt moet worden.

Onze gemeente gebruikt het instrument 'aangeboden' nog vrijwel niet binnen het sociaal-maatschappelijke domein. De huidige wijze van subsidiëren door de gemeente is sterk aanbodgericht. De gemeente subsidieert (direct en indirect) een aantal verenigingen en instellingen en bepaalt daarmee in sterke mate welke verenigingen en instellingen bestaansrecht hebben. Een aantal subsidies heeft zelfs geen duidelijke inhoudelijke basis, maar bestaat vanuit een historisch gegroeid 'recht'.

Bij het ondernemend partnerschap tussen gemeente en samenleving is subsidie niet altijd de meest optimale keuze:

- De zekerheid van een subsidie die jaar op jaar wordt toegekend daagt niet uit tot innovatie en vernieuwing.
- Subsidie sluit andere partijen uit. De vraag is ook of je altijd het beste product naar binnenhaalt. Misschien hebben andere partijen wel betere producten.
- Een groot nadeel van subsidie is het ontstaan van subsidieafhankelijkheid bij de subsidieontvanger.
- Binnen een subsidierelatie is het lastig de uitvoerende partij aan resultaten te verbinden.

Wij willen daarom het volgende onderzoeken:

1. Welke subsidies verstrekken wij, welke sociaal-maatschappelijke doelen willen wij hiermee realiseren en hoe kunnen we deze subsidies categoriseren?
2. Welke voor- en nadelen zitten er aan de instrumenten aanbesteden, maatschappelijk aanbesteden en subsidiëren en waar kan elk instrument voor ingezet worden?
3. Hoe kunnen wij de instrumenten aanbesteden, maatschappelijk aanbesteden en subsidiëren gebruiken binnen de huidige subsidies om effectiever en vraaggerichter te werken?

Doel

Het huidige systeem van subsidiëren past niet bij de nieuwe verhouding overheid-samenleving. Wij gaan onderzoeken hoe wij het systeem van subsidiëren/aanbesteden zo kunnen inrichten, dat het meer vraaggericht is en bijdraagt aan het oplossen van sociaal-maatschappelijke vraagstukken.

Beoogd resultaat (indien mogelijk)

Een collegeadvies en raadsvoorstel met daarin een visie op (maatschappelijk) aanbesteden en subsidiëren en een voorstel tot herziening van bestaande subsidies.

Afbakening

Dit onderzoek beperkt zich tot de effectiviteit van de verschillende instrumenten ((maatschappelijk) aanbesteden en subsidiëren) en geeft geen advies over de inhoudelijke doelstellingen die aan de subsidies ten grondslag liggen.

Aanpak en planning

Aanpak

- Overzicht krijgen van de subsidies die wij op sociaal-maatschappelijk gebied verstrekken;
- Inzicht krijgen in de verschillende vormen van subsidiëren en aanbesteden. Naast de verschillende methoden zullen vooral aandacht krijgen:
 - Maatschappelijk aanbesteden als middel om sociaal-maatschappelijke betrokkenheid en samenwerking te stimuleren;
 - Subsidiëren versus contracteren;
 - Subsidieafhankelijkheid en de mythe van de instortende verenigingen;
- Een visie opstellen op subsidiëren en aanbesteden, waarbij we maximaal inzetten op de mogelijkheden van innovatie, co-creatie en invloed van inwoners.
- Een voorstel opstellen over de wijze waarop wij op basis van de visie met de huidige subsidies willen omgaan.

Planning

De planning is nog nader te bepalen n.a.v. de inventarisatie voor de beleidskamer.

4.3 Hervormen sociale dienst

Inleiding

De gemeente Overbetuwe voert de uitkeringsverstrekking en de begeleiding naar werk en zorg in eigen beheer uit. Redenen om deze werkwijze autonoom uit te voeren zijn voortgekomen uit de noodzaak uitvoering te geven aan lokaal re-integratiebeleid en uit kostenbesparingsoverwegingen (het zelf doen bleek effectiever dan uitbesteden aan externe partijen). Inmiddels heeft de gemeente met de bedrijfsvoering rondom Sociale Zaken de zaken goed op orde. Het bestand is in beeld; hierdoor kan beleid geschreven worden vanuit de "vraag" van het bestand. Er is grip op het bestand; de instroom wordt zoveel mogelijk beperkt door een stevige preventie aan de poort: mensen aan het werk helpen alvorens een beroep op uitkering gedaan wordt en een goede doorverwijzing naar voorliggende voorzieningen. Het team Werk en Inkomen is goed in staat door re-integratietrajecten mensen te laten uitstromen naar werk of alternatieve voorzieningen.

Als we Overbetuwe vergelijken met regio gemeenten of de landelijke norm, zien we een positieve afwijking.

Echter, tijden veranderen. We staan voor aanzienlijke veranderingen die grote gevolgen voor de gemeente met zich mee brengen. Hierdoor moeten we onze werkwijze bijstellen: als we niet ingrijpen kunnen we het straks niet meer betalen.

Probleem/kans

De komende jaren staat de Sociale sector voor een uitdaging als gevolg van een aantal ontwikkelingen:

De herstructurering van het Sociale domein

Het Sociale domein is onderhevig aan een sterke verandering door een drietal ingrepen vanuit de rijksoverheid. Door de 3 decentralisaties (Jeugdzorg, Participatiewet en AWBZ), Re-design UWV (terugtrekking werkbedrijf uit de keten Werk en Inkomen) en de herstructurering van de Sociale Werkvoorziening komen nieuwe taken en doelgroepen op de gemeentes toe, dat betekent een toename in kwantiteit en complexiteit.

Budgetvermindering

De Sociale dienst heeft momenteel de beschikking over een Inkomensdeel het (i-deel) hieruit worden de uitkeringen betaald, en een werkdeel (Participatiedeel) hieruit worden de arbeidstoeleidskosten – en de werkcoaches betaald. Het i-deel zal de komende jaren grotendeels in beslag genomen worden door (langlopende) uitkeringen en uitgaven voor loondispensatie. Het participatiedeel verminderd met tenminste 75% en zal daarnaast worden belast met uitgaven aan de tekorten in de sociale werkvoorziening. Een deel van de werkorganisatie is gefinancierd vanuit dit Participatiebudget. Hierdoor is er in de toekomst vrijwel geen budget meer beschikbaar voor de arbeidstoeleiding en zorg van onze klanten.

De zorgelijke arbeidsmarktsituatie

Het bijstandsbestand kent een sterke aanwas vanuit uitstroom uit de (korter wordende) WW, (zelfstandigen) ZZP en onderwijs. Daarnaast groeit aanbod en vraag op de arbeidsmarkt steeds sterker uit elkaar. De banen waarvoor niet of nauwelijks kwalificaties nodig zijn nemen af en worden veelal ingenomen door mensen met betere papieren. De ouderen komen moeilijk aan de slag. We krijgen te maken met een werkzoekendenbestand dat een grote afstand tot de arbeidsmarkt heeft en dus moeilijker uit de uitkering komt.

Samenvattend betekenen deze ontwikkelingen een toename van taken en complexiteit in het werk, een toename van klanten tegenover een sterke afname van beschikbare middelen om het werk uit te voeren. We moeten dus meer doen met minder. Indien we niets ondernemen zal de gemeente slechts de wettelijke taken kunnen uitvoeren, wat inhoudt dat het bijstandsbestand toe zal nemen en hierdoor de druk op de algemene middelen.

Doel

Het doel is het werk efficiënter te organiseren en hierdoor de bedrijfsvoering betaalbaar te houden, optimaal te presteren en te anticiperen op de vraag vanuit de samenleving.

- uitbesteding bemiddeling van goed plaatsbare kandidaten aan private partijen (uitzendbureaus);
- opschaling van inkomenstaken regionaal (hierdoor minder overheadkosten);
- functionaliteiten binnen Sociale Zaken onderbrengen in de reguliere organisatie;
- versterken ketensamenwerking (zorg en werk/inkomen) hierdoor vergroten van de efficiency en verkleinen van de kosten;
- ontschotten van middelen;
- ontschotten van organisatie (functies – klantmanagers, loketten).

Beoogd resultaat (indien mogelijk)

De herstructurering van het domein Sociale Zaken levert aan de ene kant voordeel op vanuit efficiency. Hier is niet primair sprake van financiële winst, de besparing die wij door opschaling/uitbesteding en afbouw overhead genereren zal het met name mogelijk maken de wettelijke taken te kunnen blijven uitvoeren (het betaalbaar te houden). De huidige werkwijze is onder de toekomstige budgetten niet langer financierbaar.

Anderzijds zal er voordeel zijn wanneer de investering vanuit de gemeente georganiseerd wordt. Dit zal leiden tot minder inzet op bemiddeling en minder uitkeringsverstrekking bij de route A klant (geringe afstand tot de arbeidsmarkt).

Afbakening

Arbeidsmarktregio: In de eerste instantie richten we ons op samenwerkingsvormen binnen de arbeidsmarktregio.

Maatwerk: Bij samenwerkingsvormen zoeken we partners op maat.

Doelgroep: We richten ons op de groep die een uitkering in het kader van de algemene voorzieningen ontvangt.

Aanpak en planning

1. Regionaal onderzoek naar mogelijkheden tot samenwerking: Planning: januari 2013
2. Keuzes maken tav samenwerkingsvormen: Planning: maart 2013
3. Pilots starten: Planning Januari – Juni 2013
4. Ontvlechting Werk en Inkomen/Positionering in de regio en eigen organisatie: Planning 2014/2015

4.4 Experimenten sociaal domein

Door de rijksdecentralisaties krijgen wij te maken met nieuwe taken. Alle gemeenten worden verantwoordelijk voor het grootste deel van de sociaal-maatschappelijke ondersteuning van kwetsbare inwoners. Wij zien dit als een kans om samen met onze partners een nieuw en vernieuwend stelsel te bouwen, waarin wij maatwerk kunnen leveren dicht bij onze cliënten. Omdat de taken voor alle gemeenten nieuw zijn, is het wiel nog niet uitgevonden. Ook voor de zorgaanbieders ontstaat een nieuwe situatie, waarin zij op een gekantelde wijze moeten gaan werken. Wij willen daarom een aantal proeftuinen starten om hiermee te experimenteren. We beginnen met proeftuinen rondom de decentralisatie van de functie begeleiding uit de AWBZ naar de WMO. In de bijlage vindt u uitgebreidere informatie over deze decentralisatie.

Werkorganisatie bereidt overdracht voor

Gemeente Overbetuwe richtte een werkorganisatie Begeleiding op, die tijdelijk van aard is. Deze werkorganisatie bereidt gezamenlijk de overdracht voor, zowel voor de gemeente als de aanbieders. Niet alle aanmeldingen kon de gemeente honoreren. Twaalf organisaties nemen zitting in de werkorganisatie Begeleiding. Ook nodigen we hierbij de Stichting Vrijwillige Thuishulp/Mantelzorg uit. Alle andere aanmeldingen nodigde de gemeente uit voor de klankbordgroep.

Opdracht van de gemeente aan de werkorganisatie:

- Richt de toegang tot de Wmo op zo'n manier in dat alle inwoners voor niet-medische hulp en ondersteuning weten dat zij bij het Loket Samenleven (Wmo-loket) van de gemeente moeten zijn. Dat is dus inbegrepen degenen die moeite hebben met de regie over het eigen leven en die Begeleiding of Dagbesteding nodig hebben en een beroep doen op persoonlijke verzorging.
- Bereid de overdracht voor van inwoners die zich nieuw bij het Loket Samenleven melden en een beroep op de Wmo doen. De gemeente wil de toegang, Het Gesprek (gesprek aan de keukentafel bij cliënt thuis over de ondersteuning die hij/zij nodig heeft) en de indicatie (niet overdraagbaar) bij zichzelf neerleggen.

- Leer alle functionarissen om te gaan met de cliëntprofielen en arrangementen. Het betreft het instrument dat consulenten in het Wmo-loket behulpzaam kan zijn bij het herkennen van de cliënt, de aard van de problemen op de twaalf leefdomeinen en de mogelijke compensaties die tijdens Het Gesprek aan de orde kunnen komen.
- Zorg ervoor dat op het niveau van de kernen eenvoudige vormen van begeleiding, dagbesteding en thuiszorg beschikbaar komen, in te richten door nieuwe samenwerkingsvormen van formele zorg, informele zorg en welzijnswerk. Dit nieuwe aanbod gaat als collectieve of algemene voorziening functioneren en moet in de plaats treden van de (dure) individuele voorzieningen.
- Creëer op het niveau van de kernen teams die de arrangementen bijhouden en onderhouden, die gemeente en inwoner hebben afgesproken. Zorg ook voor huisbezoek bij kwetsbare inwoners, die nog niet de weg naar het Wmo-loket vonden.

Positie van de Werkorganisatie

Wij positioneren de Werkorganisatie als een op zich zelf staande organisatie, tijdelijk van aard. Dit naast het Netwerk WZW. Ook al is er een grote overlap van de deelnemende organisaties en onderwerpen. De eerste reden is gelegen in de domeinen waar beide overlegvormen zich mee bezig houden. De decentralisatie AWBZ brengt met zich mee dat een aantal functies in de gemeente belegd moet worden, dit zo laagdrempelig mogelijk. Een van deze functies is het vormgeven van dagbesteding en werk in de kern. De component werk ontbreekt in het Netwerk WZW.

Een tweede reden is dat de decentralisaties tot aanzienlijke (financiële) risico's en belangen voor de gemeente leiden. Hierdoor speelt de gemeente een nadrukkelijke rol bij het inbrengen van kaders en randvoorwaarden dan nu in het netwerk WZW het geval is. In het netwerk zijn alle partijen gelijkwaardig aan elkaar en wordt co-creëren in zijn meest zuivere vorm toegepast.

Proeftuin 1: Toegang en arrangementen

Inwoners die op het gebied van huishouden, mobiliteit of regie eigen leven ondersteuning nodig hebben melden zich bij het loket Samenleven (in de volksmond het Wmo-loket). De keus is gevallen op één loket voor de hele gemeente, waar inwoners met vragen aan de balie terecht kunnen of zich digitaal, telefonisch of per brief kunnen melden. Aan de hand van de cliëntprofielen kunnen de Wmo-consulenten een inwoner herkennen, voorbereid Het Gesprek ingaan (intake) en goed helpen bij de opbouw van een arrangement.

Het Loket Samenleven stelt de indicatie op (het arrangement). Een belangrijke rol voor de functie begeleiding (indiceren, voorlichten, adviseren e.d.) wordt weggelegd voor de senior- en junior Wmo consulenten. De consulenten van de gemeente hebben geen ervaring met de nieuwe doelgroep. Zij zullen een inhaalslag moeten maken om kennis en ervaring op te doen. De huidige zorgaanbieders hebben wel ervaring met deze doelgroep. De indicatiestelling voor AWBZ producten verloopt nu via het CIZ. Dit gaat veranderen. De indicatiestelling verloopt dan "op een gekantelde wijze" via de gemeente. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de zelfredzaamheidmatrix en zogenaamde cliëntprofielen. Dit is het instrument dat consulenten in het Wmo-loket behulpzaam kan zijn bij het herkennen van de cliënt, de aard van de problemen op de twaalf leefdomeinen en de mogelijke compensaties die tijdens Het Gesprek aan de orde kunnen komen (zie bijlage 1). Zorgaanbieders hebben – op hun beurt - geen ervaring met de gekantelde werkwijze binnen de Wmo.

Zorgaanbieders, ketenpartners en gemeente gaan samen nieuwe cliënten bezoeken om onder andere het volgende te bereiken:

- Aanbieders en ketenpartners worden meegenomen in onze gekantelde gesprekken en indicatiestellingen
- De Wmo consulenten worden bekend met de intakes van aanbieders en met de problematiek van de nieuwe cliëntgroepen die begeleiding ontvangen.

- Zijn de zelfredzaamheidmatrix en de cliëntprofielen werkbaar?

Proeftuin 2: Kernteams

De begeleiding die vanuit de AWBZ in de WMO overgaat, kan opgebouwd zijn uit formele professionele diensten, informele ondersteuning, voorliggende voorzieningen en individuele voorzieningen. De consulent WMO stelt een arrangement op. In dit arrangement is ieders bijdrage vastgelegd. De gemeente spreekt de voorkeur uit de inwoner als opdrachtgever te zien. En als inkoper van de diensten die hij of zij nodig heeft en die onderdeel uitmaken van het arrangement.

De gemeente wil Kernteams inrichten. Dit is een nieuwe werkvorm waarin formele en informele zorg samen optrekken. Zij zien toe op de arrangementen in hun kern. De Kernteams onderhouden contact met het Loket Samenleven en melden als een arrangement niet meer volstaat.

Wij zien graag dat begeleiding tot nieuwe vormen en methoden komt. Dit niet alleen uit kostenoverwegingen. Hoe meer (algemene) voorzieningen beschikbaar staan, hoe makkelijker arrangementen op maat zijn samen te stellen. Dit doet een beroep op de vrijwillige inzet van inwoners. De gemeente wil tot mengvormen komen, waarbij formele zorg en informele zorg samen de Begeleiding inrichten.

Gezien het aantal mensen dat een beroep op de WMO doet, is een cliënt-volgsysteem vereist om bij te houden of die arrangementen nog voldoen. Het is te omvangrijk om dit aan het Loket Samenleven (Wmo-loket) toe te vertrouwen. Op het niveau van de kernen is het aantal inwoners en arrangementen te overzien.

De Werkorganisatie gaat onderstaande punten uitwerken:

- Hoe zorgen we ervoor dat op het niveau van de kernen eenvoudige vormen van begeleiding, dagbesteding en thuiszorg beschikbaar komen. Dit door nieuwe samenwerkingsvormen van formele zorg, informele zorg en welzijnswerk in te richten. Dit nieuwe aanbod gaat als collectieve of algemene voorziening functioneren en moet in de plaats treden van de (dure) individuele voorzieningen.
- Hoe creëren wij op het niveau van de kernen teams die de arrangementen bijhouden en onderhouden, die gemeente en inwoner hebben afgesproken. Hierbij hoort ook zorg voor huisbezoek bij kwetsbare inwoners, die nog niet de weg naar het Wmo-loket vonden.

Proeftuin 3: Arbeidsparticipatie en Meedoen

Met de decentralisatie van de AWBZ en de Participatiewet krijgt de gemeente er een aantal doelgroepen bij die onder verantwoordelijkheid van de gemeente vallen. Wij willen met betrokken organisaties in de gemeente inwoners van Overbetuwe met een afstand tot de arbeidsmarkt werk of een zinvolle dagbesteding bieden. Belangrijk hierbij vinden wij dat het kleinschalige voorzieningen betreft met een divers karakter. De inzet van de sociale omgeving en vrijwilligers is essentieel om dit van de grond te krijgen. Dit sluit aan bij de vorming van de Kernteams. Deze proeftuin hangt ook samen met spoor 2 inbesteden (paragraaf 4.2). De gemeente is voornemens passend werk niet langer aan te besteden maar in te besteden. Dit werk kan kerngewijs uitgevoerd kan worden.

Het Kernteam realiseert werk en dagbesteding op het niveau van de kernen voor inwoners van Overbetuwe met een beperking met als doel:

- de zelfredzaamheid van inwoners van de gemeente vergroten
- de sociale cohesie binnen de gemeente bevorderen.

De werkorganisatie zal met een voorstel komen om

- op de schaal van de kernen diverse werkzaamheden van zowel de gemeente als andere organisaties aan te bieden;

- een werkvorm te creëren die de uitvoering van de werkzaamheden begeleid. Hierbij dienen onderwerpen als aanstellingsvorm, vormgeven van de begeleiding (werkbegeleiding en mensbegeleiding), bekostiging, zorgen voor door- en uitstroom, bepalen van de locatie van waaruit het werk in de openbare ruimte plaatsvindt en de relatie met de Kernteams nader uitgewerkt te worden.

Wmo drie punt nul, decentralisatie Begeleiding

De functie extramurale begeleiding gaat over van de AWBZ naar de Wmo. Het kabinet Rutte II voegde daar de persoonlijke verzorging aan toe. De bedragen en data van invoering staan nog niet vast. In ieder geval nemen de verantwoordelijkheden voor de gemeente aanzienlijk toe. Gemeente Overbetuwe bereidt zich hierop voor. Maar dat kunnen en willen we niet alleen. Dat doen we samen met de aanbieders. Dit document beschrijft in het kort hoe we dit aanpakken.

Op 25 september 2012 van 14.00 tot 16.00 uur vond in Het Wapen van Elst de eerste bijeenkomst plaats. De gemeente deelde haar beelden met de lokale aanbieders over de wijze waarop wij (gemeente en aanbieders) de decentralisatie het best kunnen voorbereiden en inrichten.

Gemeenten straks verantwoordelijk

Gemeenten worden uiteindelijk verantwoordelijk voor alle cliënten die extramurale begeleiding en persoonlijke verzorging ontvangen in de AWBZ. De decentralisatie van extramurale begeleiding geldt ook voor het vervoer en voor de groep licht verstandelijk gehandicapten (lvg) jongeren en voor kinderen met Jeugd-GGZ zorg (vanaf 2013). Als er sprake is van een verblijfsindicatie (ZZP of VPT) dan blijft de begeleiding vanuit de AWBZ geregeld.

De ingangsdatum voor de overdracht staat nog open. Maar in dit geval betekent uitstel geen afstel. Alle politieke partijen gaan ervan uit dat de invoeringsdatum 1 januari 2014 wordt, als het nieuwe aanmeldingen betreft. Dat biedt de mogelijkheid om de opzet goed voor te bereiden. Op 1 januari 2015 zal de decentralisatie volledig zijn.

Drie D's; de drie decentralisaties

Behalve de overdracht uit de AWBZ staan nóg twee decentralisaties op de rol. De regering draagt ook de verantwoordelijkheid voor Jeugdzorg en voor de Participatiewet naar de gemeente over. In de plannen van de regering houdt men ook dan rekening met de datum van 1 januari 2015 als datum van invoering.

Missie: niemand staat aan de kant

Thuiswonende mensen met beperkingen beter ondersteunen. Dichtbij huis, met oplossingen op maat, uitgaand van eigen kracht, met inzet van het sociaal netwerk en verbindingen leggend tussen wonen, zorg, vervoer en werk en met minder regels en protocollen. Dat is wat gemeenten voor ogen staat bij de decentralisatie van de AWBZ-functies Begeleiding en Dagbesteding.

De gemeente is ervoor om alle beperkingen op het gebied van wonen, zorg, vervoer en werk te helpen oplossen. Het resultaat is dat iedereen kan mee blijven doen aan de samenleving. Niemand staat aan de kant.

De nadruk ligt op 'helpen'. De Wmo spreekt over 'compenseren'. Het is niet zo dat de gemeente beperkingen kan wegnemen of oplossen. Alleen de samenspraak tussen inwoner en Wmo-consulent leidt tot ondersteuning. Hierbij wordt zo goed als mogelijk de inwoner en zijn sociale omgeving ingezet om de belemmeringen weg te nemen.

Visie

De visie over de wijze waar Begeleiding en Dagbesteding in onze gemeente aan moet voldoen:

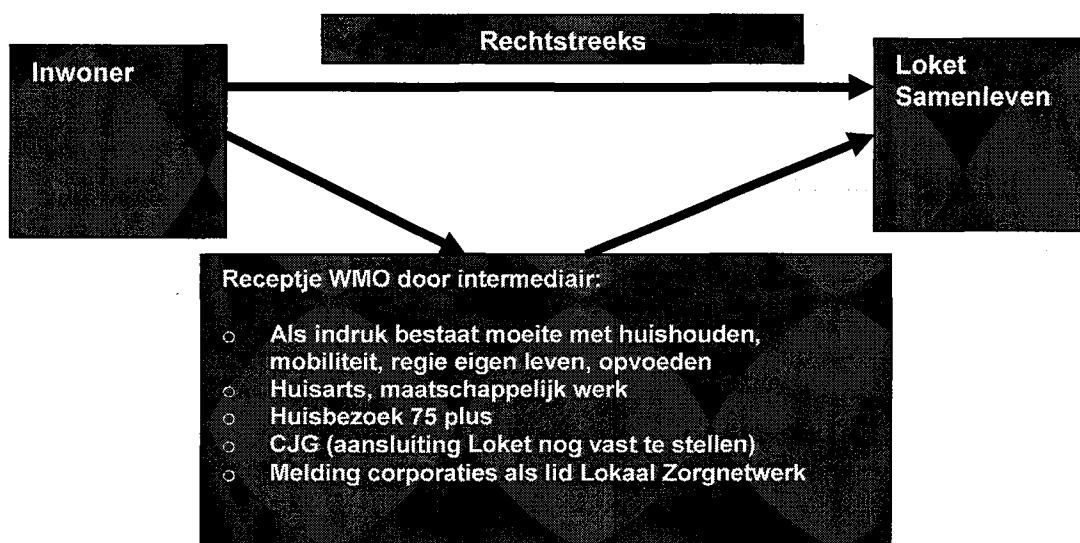
- Het college wil Begeleiding en Dagbesteding zo Wmo-proof als mogelijk invoeren. Dat houdt in dat toekenning van de voorziening op een gekantelde wijze plaatsvindt, zoals het Beleidsplan Wmo 2011-2014 (zie www.overbetuwe.nl onderwijs en zorg/Beleid) dit vastlegt. Na Het Gesprek (intakegesprek), met actieve inzet van de betrokkene en mogelijk met een tegenprestatie, gericht op het resultaat, komt het tot een arrangement.
- Alle inwoners moeten (kunnen) meedoen aan de samenleving ongeacht hun beperking. De gemeente houdt dit uitgangspunt overeind zolang inwoners thuis wonen (extramuraal).

Toegang

Het college legt de toegang bij het Loket Samenleven (in de volksmond het Wmo-loket), waar inwoners zich kunnen melden als zij op het gebied van huishouden, mobiliteit of regie eigen leven ondersteuning nodig hebben. De keus valt op één loket voor de hele gemeente, waar inwoners met vragen aan de balie terecht kunnen of zich digitaal, telefonisch of per brief kunnen melden. Aan de hand van de cliëntprofielen kunnen de Wmo-consulenten een inwoner herkennen, voorbereid Het Gesprek ingaan (intake) en goed helpen bij de opbouw van een arrangement.

Aanbieders en gemeente richt(t)en samen de toegang, het Loket Samenleven in, dat berekend is op de nieuwe doelgroep en volledig Wmo-proof (gekanteld) functioneert.

Het Loket Samenleven stelt de indicatie op (het arrangement). Schematisch ziet de toegang tot de Wmo, inclusief de Begeleiding, er als volgt uit:



Innovatief, regionaal traject

De overdracht van de functies leidt tot een nieuwe inrichting ervan. De gemeente treedt in de plaats van de financier (voorheen de AWBZ) en is verantwoordelijk voor de indicatiestelling (voorheen CIZ en Bureau Jeugdzorg). Ook voor aanbieders van de formele zorg is de eerste indicatie een nieuw fenomeen. In de AWBZ leidde de medische diagnose tot het recht op Begeleiding. Elke beperking kende de eigen aantallen uren Begeleiding.

De entree in de Wmo betekent dat de indicatiestelling onder verantwoordelijkheid van de gemeenten valt. Gemeente en aanbieders moeten hun expertises bundelen.

Op regionaal niveau ontwikkelen de gemeenten de instrumenten om tot indicatiestelling te kunnen komen. Cliëntprofielen en arrangementen komen tot stand, in overleg tussen ambtelijke specialisten en aanbieders.

Van grondslagen naar cliëntprofielen

De honderd 'grondslagen' uit de AWBZ (voorheen indicatie voor soort en intensiteit Begeleiding) dikken in tot negen cliëntprofielen. De ombouw tot cliëntprofielen is gestoeld op de zelfredzaamheidmatrix van de GGD's uit Amsterdam en Rotterdam.

De werkwijze met cliëntprofielen moet het mogelijk maken om met de inwoner 'mee te denken' en tot suggesties te komen die hem of haar verder brengen.

De gemeente wil ruim voor 1 januari 2014 leren werken met cliëntprofielen, arrangementen en de nieuwe doegroepen. Dat leidt tot werkgroepen en proefprojecten.

Leren van elkaar

Het contact met de doelgroep van Begeleiding is voor onze Wmo-consulenten nieuw. Aan de andere kant is gekanteld werken voor de aanbieders nieuw. De Kanteling wijst op de werkwijze binnen de Wmo, die inwoners ertoe brengt om zo goed als mogelijk bij te dragen bij het overkomen van de beperking en mee te blijven doen aan de samenleving.

De gemeente beschikt nu niet over de expertise om de indicatie voor Begeleiding te verzorgen. De competenties van het Loket Samenleven met de Wmo-consulenten moeten een aanzienlijke inhaalslag maken. Zo snel als mogelijk wil het college tot afspraken komen met de grootste aanbieders, met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), met de ketenzorg dementie en met MEE. Deze afspraken leiden tot een gezamenlijk traject, waarbij de gemeente de techniek van Het Gesprek en De Kanteling aanbiedt.

De externen bieden hun expertise aan op het gebied van indicatie. De afspraken leiden tot inhuur van diensten bij de externen voor het extra werk dat zij verrichten, in samenspraak met de functionarissen van het Loket Samenleven. De afspraak, zo legt het college de externen voor, zou elke nieuwe cliënt betreffen en elke nieuwe indicatie, waarbij externe en gemeente samen Het Gesprek voeren. De wens is om zo vroeg als mogelijk te beginnen (niet wachten op 1 januari 2014) en de cliënt thuis te spreken, ook al is de AWBZ-indicatie van kracht.

Nieuwe vormen en methoden Begeleiding

Begeleiding kan opgebouwd zijn uit formele professionele diensten, informele ondersteuning, voorliggende voorzieningen en individuele voorzieningen. Een arrangement legt ieders bijdrage vast, waarbij het de voorkeur draagt de inwoner als opdrachtgever te zien. En als inkoper van de diensten die hij of zij nodig heeft en die onderdeel uitmaken van het arrangement.

De gemeente ziet graag dat Begeleiding tot nieuwe vormen en methoden komt. Hoe meer (algemene) voorzieningen beschikbaar staan, hoe makkelijker de arrangementen zijn samen te stellen. Dat doet een beroep op de vrijwillige inzet van inwoners. De gemeente wil tot mengvormen komen, waarbij formele zorg en informele zorg samen de Begeleiding inrichten.

Een cliënt-volgsysteem is vereist om bij te houden of die arrangementen nog voldoen. Het is te omvangrijk om dit aan het Loket Samenleven (Wmo-loket) toe te vertrouwen. Op het niveau van de kernen is het aantal inwoners en arrangementen te overzien. De werkorganisatie ontvangt daarom de opdracht om KernTeams in te richten: een nieuwe werkvorm waarin formele en informele zorg samen optrekken. Zij zien toe op de arrangementen in hun kern. De Kernteams onderhouden contact met het Loket Samenleven en melden als een arrangement niet meer volstaat.